

ШОСТИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР ЗІ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ У ПОЛТАВІ

25 — 26 березня 2010 року у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка відбувся Шостий Всеукраїнський науково-практичний семінар «Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання». Досвід проведення попередніх зібрань, тематика доповідей на них, коло учасників спонукали організаторів до винесення на обговорення цього річного форуму однієї конкретної проблеми всесвітньої історії, а саме: історії політичних систем країн світу.

Семінар розпочав свою роботу з доповіді доктора філософських наук Г.Є. Аляєва, присвяченої важливій методологічній проблемі визначення сутності і структури, загальної типології політичних систем та типології політичних режимів, а також питанням політичної модернізації та демократичного транзиту. Зазначивши різноманітність підходів, науковець звернув увагу на важливість двох паралельних критеріїв (джерела влади і межі влади), що, на його думку, дозволяє більш точно визначити як самостійність понять «авторитаризм» та «тоталітаризм», так і розрізнити ознаки лібералізму та демократизму.

Важливим компонентом політичної системи будь-якої країни є політичні партії. Про їхнє формування й еволюцію у різних державах йшла мова у виступі О.П. Буракової.

П.В. Киридон відстежив історію політичної системи України. Незважаючи на наявність великого історичного досвіду державотворення, доповідач зазначив, що останні роки політична система країни піддається випробуванням через постійну політичну боротьбу, недосвідченість влади, незбалансованість повноважень вищих органів, слабкість політичної еліти тощо.

Формуванню політичних систем перших державних утворень, які виростили з кризи родового ладу, було присвячено декілька доповідей. Так, В.В. Ставнюк проаналізував формування політичної системи в Аттиці в умовах кризи патріархального устрою, на прикладі законів Драконта визначив роль законодавчої реформи у цьому процесі. Аналізу соціально-політичного розвитку Римської імперії в епоху домінанту, розкриттю структури і характерних особливостей політичної системи Пізньої Римської імперії присвятив свій виступ В.О. Рибачук. Ю.В. Вільховий звернувся до проблем утворення ранньофеодальної державності в Британії. Він підкреслив роль двох факторів у цьому процесі — колонізації і християнізації Британії. Л.М. Швець зупинився на особливостях виникнення та формі організації влади Вестготського королівства, державний лад якого є прикладом раннього синтезу варварських і римських елементів, а державні інститути влади якого пройшли еволюцію від організації управління, що базувалося на родовому ладі, до ранньофеодальної монархії, яка увібрала в себе багато рис пізньоримської держави.

Зацікавлення присутніх викликала доповідь О.М. Маклюк, присвячена функціонуванню владних структур на прикладі королівського двору

ранньотюдорівської Англії. Підкресливши багатоаспектність проблеми, доповідачка зупинилася на аналізі королівського двору «як одного з головних засобів, що сприяв репрезентації влади монарха нового часу, створював її певний імідж».

На прикладі виникнення британського кабінету міністрів, розвитку його взаємин з королівською владою і парламентом Б.В. Год дослідив становлення інститутів влади, властивих західному парламентаризму. На широкому фактичному матеріалі, який охоплює період від Великої хартії вольностей і до сьогодення, він розкрив еволюційний процес перетворення британського уряду на впливовий інституту влади, який зосередив у своїх руках основні важелі управління державою.

У виступі А.В. Бредіхіна йшла мова про історичні особливості формування політичних систем і режимів у Латинській Америці та Аргентині. Зокрема, науковець зазначив, що політичні режими регіону формувалися в основному за північноамериканським прикладом, на відміну від Європи вони залишаються зразком президентської моделі влади, при цьому пересічні латиноамериканці вважають, що «кращою є та влада, яку очолює видатна особистість».

На продовження «американської» тематики була заслухана доповідь Н.В. Год на тему «Популізм у США: перший виклик двопартійній системі». Показавши процес виникнення руху популістів у США, дослідниця з'ясувала його соціальну базу, проаналізувала зміст програми Народної партії, виокремила причини успіхів і невдач.

Декілька доповідей на семінарі було присвячено питанням становлення і розвитку політичних систем східних країн. У виступі О.М. Беседіної мова йшла про передумови та особливості формування в середньовічному Китаї цивільно-бюрократичної системи управління, дослідження яких було проведено на основі вивчення тогочасних правових пам'яток. Про політичний розвиток країн Арабського Сходу розповіла Н.В. Беседіна. Вона висвітлила основні передумови та етапи розвитку політичних систем регіону, дослідила вплив ісламської традиції на суспільне і політичне життя арабських країн, проаналізувала типологію режимів на сучасному Арабському Сході. Відмінну від західних країн історію становлення політичної системи Держави Ізраїль, особливості її розвитку на сучасному етапі дослідив Ю.М. Левченко.

Політична історія слов'янських народів була представлена у доповідях О.П. Лахна, Р.М. Постоловського та І.В. Цебрій. О.П. Лахно свій виступ присвятив проблемам походження східнослов'янських племен у радянській історіографії. На особливості політичного розвитку Чехословаччини у міжвоєнний період звернув увагу Р.М. Постоловський. Розповівши про особливості принципів партійного будівництва на чеських і словацьких землях, про процеси перетворення партій у масові організації за допомогою широкої мережі асоційованих інституцій, про типи урядових коаліцій, він зазначив, що все це сприяло становленню парламентської демократії в Чехословаччині, яка у зазначений період була однією з найдемократичніших країн у Європі. І.В. Цебрій на прикладі боротьби Риму і Константинополя за протекторат над Богемією в IX — X століттях визначила причини поділу європейського світу на західний і євразійський.

До проблем сучасного політичного розвитку нашої східної сусідки — Російської Федерації звернувся у своєму виступі А.С. Наумов. Він розглянув процес зміни федеральної форми держави в Росії за часів президентства Володимира Путіна. Доповідач зазначив, що впродовж його перебування на чолі російської держави відбулося фактичне становлення централізованої

форми федерального устрою і створення передумов для формування унітарної моделі. Причинами цих змін стало прагнення до посилення президентської влади з метою стабілізації і реформування російського життя та антагонізми між процесами централізації і регіоналізації, спричиненої прагненням місцевих еліт до ширшої незалежності від Москви.

Не залишилися поза увагою учасників науково-практичного семінару і методичні аспекти викладання історії політичних систем країн світу. Н.Я. Цехмістро, зазначавши інтенсивність сучасного європейського інтеграційного процесу, його актуальність для України, розповіла про специфіку вивчення цієї проблеми студентами історичного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Т.В. Тронько запропонувала конкретні методичні рекомендації по вивченню теми «Утвердження тоталітаризму в СРСР» у курсі історії слов'янських народів, підкресливши важливість застосування інноваційних технологій навчання.

Тексти доповідей передбачається опублікувати окремим збірником наукових праць, а темою наступного науково-практичного семінару стануть питання історії світової освіти.

